

Obecní úřad Pyšely a redakce Pyšelských listů

přejí všem občanům krásné a pohodové Vánoce,
dětem hodně splněných přání pod stromečkem
a všem pevné zdraví, úspěchy a spokojenost v roce příštím.
Děkujeme všem dopisovatelům PL za příspěvky
a těšíme se na další spolupráci.

VÁNOCE V PYŠELÍCH

PYšelský KULturní KAlendář

PROSINEC

Do 16.12. ČTVRTEK		VÝSTAVA obrazů Z. Srnské a keramiky M. Fischerové, v přízemí OÚ.
4.12. SOBOTA	18.00	PROMÍTÁNÍ filmu „Umučení Krista“, v přízemí OÚ.
5.12. NEDĚLE	16.00	PYŠELSKÝ ADVENT - zapálení druhé adventní svíce se zpěvem a svátečním slovem.
6.12. PONDĚLÍ	16.00	PYŠELSKÉ MIKULÁŠENÍ – vánoční trh na náměstí s prodejem dárečků pro radost sobě i blízkým s vůní skořice či rumu.
11.12. SOBOTA	18.00	navazující PŘEDNÁŠKA s diskusí: „Narození, umučení a vzkříšení“ – v přízemí OÚ.
11.12. SOBOTA	10 - 16.00	VÝSTAVKA RUČNÍCH PRACÍ - Domov důchodců Pyšely Vás srdečně zve.
12.12. NEDĚLE	16.00	PYŠELSKÝ ADVENT – zapálíme třetí adventní svíci.....
15.12. STŘEDA	17.00	VÁNOČNÍ KONCERT dětského sboru ROLNÍČKA – v kostele v Pyšelích.
18.12. SOBOTA	18.00	navazující PŘEDNÁŠKA s diskusí: „Tajemství Křesťanských Vánoc“ v přízemí OÚ.
19.12. NEDĚLE	16.00	PYŠELSKÝ ADVENT – zapálíme čtvrtou adventní svíci a společně se vydáme na Loretu, kde nás čeká slavnostní zakončení adventu.
23.12. ČTRTEK	od rána	PYŠELSKÉ VÁNOČNÍ ZASTAVENÍ – tradiční prodej ryb u Pařízků na náměstí, voňavé stánky a něco pro zahřátí.
26.12. NEDĚLE	18.00	PREMIÉRA muzikálu „MALOVANÉ NA SKLE“, v nastudování našich OCHOTNÍKŮ. Stolová úprava, místa jsou číslována, předprodej v Textilu na náměstí.
29.12. STŘEDA	19.00	PRVNÍ REPRÍZA muzikálu „Malované na skle“.
30.12. ČTVRTEK	16.30	SVÍČKOVÁ – se svíčkou po svíčkách tajemnými zákoutími Pyšel. Sraz před koloniálem Heřman.
31.12. PÁTEK	24.00	Pyšelský SILVESTROVSKÝ OHŇOSTROJ na Loreti.
1.1. 2005	14.00	PROCHÁZKA po pamětihodnostech Pyšel.

Bohoslužby v kostele Povýšení sv. Kříže v Pyšelích o vánocích:

24. prosince půlnoční mše ve 22.00 hodin

25. 12., 26.12. díle 1.1.2005 a 2.1. 2005 v 11,00 hodin

Vánoce plné Božích darů a požehnané dny nového roku přejeme Vám všem.

Pyšely mají novou kulturní komisi

Po předchozí výzvě v PL se na OÚ dne 22.11.2004 sešlo 12 zájemců o práci v kulturní oblasti v obci. Martin Kolář schůzi vedl a nastínil v hrubých rysech, o co by se měla kulturní komise (dále jen KK) starat:

1) Příprava kulturního přehledu na celý rok a zajištění jeho včasné propagace (čtvrtletně by pak vycházel Pyšelský kulturní kalendář – PYKULKA)

2) příprava rozpočtu na kulturu v obci na celý rok

3) užší spolupráce s redakcí PL

4) vznik kulturní nástěnky, kde by byl nejen PYKULKA, ale také jiné akce v blízkém i dalekém okolí Pyšel.

Potom jsme byli vyzváni, abychom se přihlásili do KK a zvolili si předsedu. My jsme to udělali a takhle to dopadlo: Jana Soprová, Iva Křížová, Zdena Srnská, Hana Matoušková, Renata Šestáková, Marie Kolářová (předsedkyně KK), Tereza Podroužková, Petr Pilát a Luděk Pařízek. Mimo KK nám svou pomoc přislíbili Martin Kolář, Bohumil Gondík, Alena Sládková za TJ SOKOL a Antonín Slavík za SDH.

Mám radost z toho, že má tolik lidí chuť dělat něco navíc, ukrojí si ze svého volného času a zcela zdarma pracují pro radost druhých.

První schůzka KK bude po 3. adventu v neděli 12. 12. na OÚ. Měli bychom tam připravit rámcově kulturní přehled 2005 a podrobně PYKULKU na leden, únor, březen. Máte-li nápad a chuť sami něco během roku pro naši veřejnost uspořádat, přijďte, bude nám potěšením.

Za KK Marie Kolářová, tel.: 323647450

ZE ŽIVOTA OBCE

Adventní neděle

1. adventní neděli jsme se sešli u vánočního stromu na pyšelském rynku, abychom i my adventní čas společně zahájili. Pan ředitel Paclík promluvil o původu a významu adventu, přidal několik historických faktů i zajímavostí. A zapálil první svíci na adventním věnci. Sbor dětí s p. učitelkou Linhartovou zapěl vánoční písně a občasný smíšený sbor občanů pyšelských přidal pěkné lidovky. Neobvyklé zpracování tematiky návštěvníků jesliček obdarovávajících narozeného Ježíška (z pera Amélie Kutinové) nastudovali a předvedli loutkoherci s p. uč. Kolářovou. Snad je vhodné „prozradit“, že toto loutkové divadlo bude pokračovat a gradovat i ve zbývajících třech adventních setkáních. Máme se na co těšit. Také pan Gondík slíbil další pokračování stručného přehledu historických událostí, s naší vlastní i minulostí spojených.

Na prvním adventním setkání bylo určitě 150 lidí a lidiček, to je moc dobře. Přijďte i na setkání další – zastavit se, v klidu poslechnout i pokoukat program, poklábosit, zakousnout a popít něco dobrého. A nezapomeňte, že 4. adventní neděle se zapalují svíce na věnci u stromu na náměstí, ale potom se jde na Loretu, kde adventní setkání budou vrcholit.

(oú)

Dětský pěvecký sbor ROLNÍČKA – Praha 12

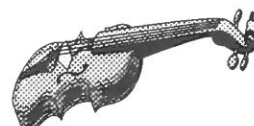
SBORMISTR DAN M. GERYCH

A vokální soubor MYŠÁCI

Vás po roce opět zvou na společný předvánoční koncert

„Vánoční hvězda“

Koncert se uskuteční v kostele Povýšení sv. Kříže v Pyšelích ve středu dne 15. prosince v 17,30 hodin.

DÝŇODLABÁNÍ

V pátek 22.10.2004 se konal již III. ročník „Dýňodlabání“. Přípravy proběhly zdárně a před sedmou hodinou večerní již na trávě před místním kostelem seděly a zářily do šera roztomile se šklebící dýně. V sedm hodin se konalo slavnostní zahájení a několik žákyň předneslo své básně na počest této události. Poté vystoupila se svojí básní paní učitelka Marie Kolářová, která mimo jiné celou akci jako každý rok zorganizovala. Následovala prohlídka úžasných dýní a volná zábava. Dlabání se zúčastnilo zhruba 30 žáků naší školy, což je potěšující číslo. Doufáme, že příští rok bude nejen více dýní, ale i dlabáčů, a méně těch, kteří jsou tak ubozí a dokážou tyto dětské výtvary rozdupat. Bohužel letos se to opět stalo.

mk

Dne 17. září 2004

si řekli své „ano „

slečna **Kateřina PICKOVÁ** a **Řehoř VOŇKA**.

Novomanželům přejeme hodně zdraví, pohody a vzájemného porozumění.

Dne 17. listopadu 2004

se narodil manželům **Leoně a Milanu KULHAVÝM** z Pyšel syn **Adam**.

Přejeme všem hodně radosti z chlapečka a hodně zdraví a pohody.

V prosinci oslaví svá životní jubilea tito naši spoluobčané

paní Jindra FRESLOVÁ z Pyšel	70 let
paní Blažena KOCOURKOVÁ z Pyšel	75 let
paní Marie PLATILOVÁ z Pyšel	75 let
pan Ladislav PLATIL z Borové Lhoty	80 let
paní Marie PILÁTOVÁ z Pyšel	85 let

Blahopřejeme všem jubilantům, přejeme pevné zdraví, pohodu a spokojenost do dalších let života.

Z OBCE

Skončil II. Ročník Pyšelského mikulášení

Dne 6. prosince od 16 hodin na náměstí v Pyšelích se konal vánoční trh nazvaný Pyšelské mikulášení. Z nově instalovaného obecního rozhlasu se linula vánoční hudba, vánoční strom zářil do tmy a na adventním věnci svítily už dvě svíčky.

Kdo přišel, nelitoval.

Mohl si koupit keramiku Lucky Papírníkové, malovaná vánoční přání od žáků ZŠ v Pyšelích, drobnosti z korálků od Hany Matouškové a nebo získat nějakou tu „starožitnost“ na bleším trhu. To vše mohl zapít medovinou nebo grogem, či tekutým štrúdlím a zajíst chlebem se sádlem a cibulí. Ani děti nepřišly zkrátka. Spolu s Renatou Šestákovou se vydaly po stopách lupiče, který zcizil Mikulášovi bradu, čertovi ocas a Andělovi peří a tím ohrozil nejen svátek sv. Mikuláše, ale i Pyšelské mikulášení na další roky. Vše dobře dopadlo. Děti lupiče zneškodnily, ukradené věci vrátily a za to si odnesly sladkou odměnu.

Na závěr Pyšelského mikulášení propukla bouřlivá dražba keramických andělů, kteří loni zdobili adventní věnec na náměstí. Touto dražbou jsme získali 1 600,- Kč.

Příští rok budeme dražit keramické ovečky a za výtěžek chceme koupit pěknou lavičku na vyhlídku na Loreť.

Na závěr chceme říci, že není tak důležité, kolik tam bylo stánků a co všechno jste si mohli nebo nemohli koupit. Mnohem důležitější je to, že jsme se sešli, na chvíli zůstali stát a plnými doušky vdechovali vůni Vánoc. Za to především děkujeme Janě Soprové, která Pyšelské mikulášení vymyslela a celé sama zorganizovala.

KK

Knihomol

Pyšelský knihomol děkuje všem 22 dětským posluchačům, kteří přišli 19. listopadu naslouchat nočnímu předčítání z knihy Astrid Lindgrenové Ronja, dcera loupežníka. Noční čtení se uskutečnilo v prostorách OÚ Pyšely a věrte – nevěrte, kniha byla dočtena do konce kolem 1 hodiny po půlnoci. S takovým nočním čtením však také ruku v ruce jde soutěžení a zápolení. Ani tentokrát tomu nebylo jinak. Děti stavěly loupežnický hrad, předvedly své střelecké schopnosti (hadrovými koulemi), plazily se těsnou loupežnickou slují pro naloupené zlatáky ! Nechybělo ani rozmotávání setsakramentsky zapeklitých uzlů. Ráno všechny potrápil test, který měl prověřit, jak dobře kdo poslouchal čtení. Kreslení obrázků inspirovaných četbou, to byl skutečný vrchol ! Snad některému z kreslířů chyběla obratná ruka, ale nápady a znalost děje byly úžasné. Proto také hodnocení obrázků probíhalo zvlášť.

V ostatních soutěžích si nejlépe vedli a 3 nejlepší místa obsadili:

3. místo Ondřej Zelený 14 bodů
2. místo Pavel Tomášek, Vašek... a Katka ... 15 bodů
1. místo Tereza Ošmyková – 18 bodů.

Vyhlašování výsledků však ještě předcházela vskutku bohatýrská snídane, maminky napekly úžasné dobroty. A ty spolu s čajem zaplnily útroby (unavených ?) malých loupežníků. Takže díky maminkám za moučníky, malým loupežníkům za aktivní účast a OÚ Pyšely za poskytnutí prostor a financování hlavních cen (trička, kniha pro nejlepšího posluchače) a zlatáky do loupežnického pokladu.) Váš Knihomol se těší na další setkání – tentokrát na jaře s velkými školáky.

Ohlédnutí za sezónou u muzeu

Minulý měsíc v listopadu se uzavřelo muzeum pro zimní přestávku. Opět se otevře v dubnu 2005. Sezóna letošní byla, dá se říci, úspěšná. Na návštěvnosti měla velký podíl výstava umístěná v muzeu „Revoluční události v Pyšelicích v roce 1945“. Byly zde vystaveny fotografie a dokumenty těchto tragických událostí. Dozvěděla jsem se od pyšelských pamětníků mnoho nových poznatků o této době. O těch ale napíši později v některých z příštích PL. Potěšilo mě, že výstava byla hojně navštívena žáky naší školy. Na ty jsem právě myslela při vytváření této výstavy, aby měli povědomí o tom, jaké kruté události se váží ke škole a naší obci za nacistické okupace. Do muzea přibýlo mnoho nových exponátů. Do oddělení etnografie, numismatiky, archeologie i historie. Obzvláště děkuji Janu Kostrhounovi za jeho příkladnou spolupráci s muzeem. Zúčastňuji se v Praze na burzách nákupu starých pyšelských pohlednic, on pak pro muzeum dělá fotokopie. Také pro výstavu „Revoluční události v roce 1945“ poskytl fotokopie dokumentů a fotografií. Za jeho práci a snahu mu patří velký dík. Také bych chtěla poděkovat i jeho bratru Dušanovi za sebe i pyšeláky, kteří jsme se zúčastnili té příjemné chvílky ve věži kostela dne 28. října, když se k hlasu našich zvonů přidaly (i když jen pomyslně) hlasy zvonů z Roventa na oslavu našeho svátku – vyhlášení Československé republiky. Jan Kostrhoun vytvořil malou výstavku o historii věže kostela a Dušan nahoře ve věži poutavě vyprávěl o stroji věžních hodin, o které se stará už od svých 15ti let. Díky jim, byl to krásný zážitek.

Dále bych chtěla poděkovat všem, kteří darovali nové exponáty do sbírek muzea. Panu Zd. Podroužkovi, rodině Pavlíkových, paní Markétě Nešporové, panu Josefu Chrpovi, panu doktoru Josefu Novákovi za sbírku mincí Eura a Evropských států, paní Výkoukalové, panu doktoru Chvojkovi za velmi cenné obrázky z 19. stol., panu Pavlu Fischerovi, členu Škampova kvarteta za sbírku mincí z Evropy i zámoří. Děkuji také těm, kteří se zúčastnili výprav na bojiště 1. světové války, aby odtud přivezli prst z těchto míst a uložili ji do pláště památníku v Pyšelicích. Část prsti z jednotlivých míst i s pověřovacími listy je uložena v muzeu. Dále děkuji paní Bohunce Dauthové za pomoc v muzeu a za nové exponáty do muzea.

V příštím roce nové sezóny bych chtěla v muzeu instalovat novou výstavu „Pyšelská architektura na starých pohlednicích“. Těším se na Vaši návštěvu v novém roce 2005.

Zdena Srnská, muzeum

OBECNÍ ÚŘAD SE PŘIPOJUJE K PODĚKOVÁNÍ A TO PANÍ Z. SRNSKÉ, KTERÁ VZORNĚ O MUZEUM PEČUJE A VĚNUJE MU VEŠKERÝ SVŮJ VOLNÝ ČAS. JEJÍ NEJVĚŠTÍ ODMĚNOU JE ZÁJEM OBČANŮ O ROZVOJ MUZEA.

DOPISOVATELÉ

Vzdálené tóny drakiády

Dovolte mi, abych se teď, v době předvánoční ještě vrátila do dnů plných barevného listí, modré oblohy a vlhkého větru.

Ano, přesně takový byl 23. říjen, kdy Renata Šestáková se svou rodinou uspořádala „Drakiádu“, v Pyšelicích na Loretě. Lidí tam bylo jako much a draků jakbysmet. Někteří létali, jiní ne a byli i tací, kteří zatoužili po svobodě a uletěli (myslím tím draky)

Na závěr nedělního leteckého odpoledne bylo vyhodnocení a odměny. Každý pilot něco vyhrál a první tři dostali krásné látkové draky. Bylo to nádherné nedělní odpoledne. Byla radost se dívat na mladé i staré jak poskakují po poli a s výrazem největší soustředěnosti se snaží svého draka dostat do nebe. Díky tobě, Renato Šestáková, jsme zas jednou udělali něco pro svoje fyzické i duševní zdraví.

M.K.

První adventní setkání u vánočního stromu v Pyšelicích se uskutečnilo v neděli 28. listopadu.

Na náměstí se setkala mnoho občanů, kteří přišli zapálit první svíci na překrásném adventním věnci, slavnostně rozsvítit vánoční osvětlení, popovídat si s přáteli a zazpívat koledy. Při povídání přišlo k chutí i něco teplého a něco dobrého. Zkrátka – bavili se dobře všichni od těch nejmenších až po seniory. Druhý advent se vydařil stejně jako zahájení, za velkého zájmu pyšelských občanů. Manželé Kolářovi svým nápadem uskutečňovat tato „zastavení“ zbotili naše letité představy o době předvánoční a v nejlepším slova smyslu nás „donutili“ vyjít z tepla domovů a těšit se společně z adventu. Děkuje jim a těšíme se na další adventní neděle.

Tutéž neděli 28. 11. odpoledne byla v přízemí budovy obecního úřadu zahájena výstava obrazů paní Zdeňky Srnské a keramiky paní Michaely Fischerové. Výstava se setkala s velkým zájmem občanů. Paní Srnská připravila pro nás překvapení – několik nových obrazů, jimž dominoval velký výjev – kompozice maškarního průvodu na pyšelském náměstí. Ze všech obrazů návštěvník získal základní poznatek – malířka patří do Pyšel celým svým srdcem. Mezi její nejoblíbenější a nejčastější motivy jsou milované Zakouty, pyšelský kostel, Loreta, pohledy na Pyšely. Na ostatních pak blízké i vzdálenější okolí (Hrusice, Dub, často pak Blaník). Maluje ve všech ročních obdobích, využívá nejrůznější techniky.

Dcera paní Srnské Michaela Fischerová se představuje výběrem svých keramických děl. Její džbány, mističky, hrnečky, kalíšky, sošky, pohárky hovoří o velkém nadání, fantazii a umění. Velmi zaujal dekor – peruánské motivy na keramice.

Paní Srnské i paní Fischerové děkujeme za uspořádání výstavy, občané ji mají možnost shlédnout do 16. prosince t.r. v úřední dny, t.j. pondělí a středy od 8 – 12 a od 13 – 15 hodin a v době adventních setkání. Přijďte se určitě podívat, třeba zde naleznete i vhodný dárek pro své blízké.

V pondělí 6. prosince v 16 hodin zazněly vánoční koledy a bylo zahájeno Pyšelské mikulášské. Stánky s keramikou, vánočními pohledy, korálky, bleším trhem a dalšími drobnými dárky byly v obležení. Nejvíce lidí však postávalo u stánku „u nemožné šenkýřky“, která nabízela rozličné nápoje a dobroty. Asi tak nemožná nebyla, neboť všem zjevně chutnalo.

Oú

V poslední třetině letošního listopadu nás zachvátily dvě události. Jednak se sešlo několik zájemců o práci v nové kulturní komisi, dali si slovo a zvolili z hloubi schůze svého předsedu.

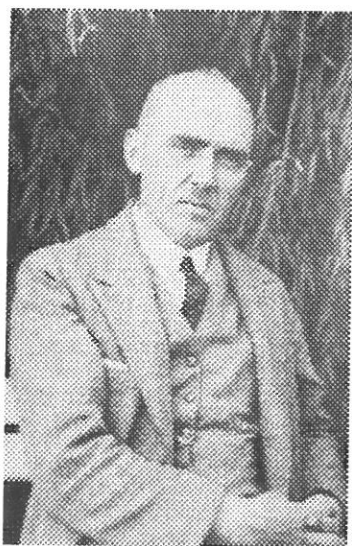
Dál o tom netřeba psát, neboť je pouze v kompetenci této komise a jejího předsedy, aby širokou veřejnost informovali blíže. Snad je možné pouze dodat, že není – li příspěvek v tomto smyslu součástí dnešního vydání Pyšelských listů, určitě se obsírněji rozeptá ve vydání příštím, neboť tam by se už měl objevit nástin jednotlivých kulturních počínů na rok 2005.

Druhou událostí bylo zahájení letošního Adventu. U vánočního stromu a velmi hezkých jesliček se sešlo v neděli 28. listopadu snad více než sto lidí. Není v tuto chvíli rozhodující, zda nás tam bylo 150 či snad i více. Důležité bylo, že přišli. Že projevíli zájem. Úvodní slovo zahajovacího ceremoniálu měl, stejně jako loni, ředitel školy pan Paclík. Dlužno dodat, že bylo opět hezké, zajímavé a zasvěcené.

A jelikož program, ze kterého čněla svou kvalitou loutkohra v režii M. Kolářové, byl časově únosný a díky koledám v podání dětí ze zdejší školy podporovaných smíšeným sborem i něžně vánoční, můžeme se těšit na další adventní setkání určitě s chutí a ve stejném počtu. Nedílnou součástí dobré nálady, kromě toho, že nepršelo a bylo celkem slušně, byl stánek – občerstvovna M. Koláře. Jazykové tvrdí, že se končilo až v hluboké noci. A pryč to nejsou jazykové zlí. A tímto oslím můstkem jsem se chtěl dostat ke konstatování, že obě události listopadové byly zdařilé a že lze jen věřit, že tak to půjde i dál v roce příštím a že „Do roka ha do dne“, budeme s kulturou ještě o kousek dál a výš.

občan Pyšel, ale ne starousedlík

Pyšelský lékař

MUDr. Bohumil Vinš

MUDr. Bohumil Vinš přišel jako mladý lékař po skončení vojenské služby v I.světové válce a praxi v nemocnici do Pyšel okolo roku 1920.

Ordinaci, čekárnu a byt měl u Hamatů, v domě naproti Útulku sv. Josefa. Po několika letech se přestěhoval do vlastního nového domova na zahradě pod Loretou. Tam se narodily jeho tři dcery. Brzo ráno bylo pana doktora vidět při práci na zahradě. V sedm hodin čistě upravený si oblékl bílý plášť, vyšel z ordinace do čekárny, rozhlédl se a hned vybíral: pojd'te dovnitř, ten bolavý zub vytáhneme, ty si změř teplotu, a tobě ten hnisavý prst dám do pořádku. Bývalo v ordinaci 3 – 5 pacientů najednou a všichni postupně byli pečlivě ošetřeni. Tak to šlo do 10–11 hodin, než se pan doktor vydal s kufříkem na návštěvy. Obvod byl nemalý: Borová Lhota, Nespeky, Barochov, Řehnice, Babice, Dubiny, Křivá Ves, Kovářovice, Zaječice, Pětihosty. Někdy i Javorník a Čtyřkoly. Občas ho vozil k nemocným kočárem pan Strnad z Vinopalny. Později měl malou Zetku a nakonec Tatra – hadimršku. Mnoho léků obstarával v lékárně v Benešově a měl je připraveny v ordinaci.

Vyznal se i v interních a infekčních nemocech, prováděl drobné chirurgické zákroky, byl i ženským lékařem. Jako venkovský „rodinný“ lékař znal až tři generace zblízka. Jedno nedělní odpoledne stříhal na své zahradě růže, když se asi deset metrů u branky zastavila žena s chlapcem. Ani nestačila stisknout zvonek, když se pan doktor zhluboka nadechl směrem k chlapci a povídá mi: „pojd' se podívat, ten kluk má záskrt“. Měl jemné vycvičený čich, ale i hmat při vyšetřování břicha, bystrý pozorovací a rozlišovací zrak, jaký dnes už má málokdo, protože se spoléháme na přístroje.

Viděl jsem, jak spravoval ostré kameny roztrženou dlaň až ke šlachám a kostem. Spravil ji tak, že ruka byla plně funkční.

Pan doktor byl také štědrým mecenášem místního fotbalového klubu i čelným představitelem Sokola a samozřejmě pečoval o děti zdejší školy. Očkoval sám, zdravotní sestru neměl. V domku č. 22 bydlela učitelka ve výslužbě – Marina Hurychová. Ta odkázala domek obci a byla v něm Poradna matek a dětí. Doktor Vinš tam pravidelně docházel, radil s několika pyšelskými ženami mladým matkám, jak pečovat o malé děti. Pomáhali nejen v péči o zdraví, ale podporovali nemajetné prádlem, šatstvem – i peněžitě. Dobré slovo a vděk byla jejich odměna.

Doktor Vinš pocházel z kraje pod Řípem, byl statný, nekompromisní v zásadách dobra a správného jednání. Za německé okupace neohrožený a nezištně pomáhal zvl. dělníkům, aby nemuseli nadměrně pracovat pro nepřátelský režim. Jednoho Pyšeláka uznával jako „nemocného“ téměř rok. Byl asi vyšetřován, ale nemluvil o tom. Po roce 1950 obcházel Střední Čechy nastrčený agent StB a dával dohromady „odboj“. Po udání byla pyšelská skupina zatčena a souzena. Jedno z obvinění bylo, že dr. Vinš dal peníze na ušití čepic, které napodobovaly čepici, kterou nosil prezident T.G. Masaryk. Pyšelská skupina byla souzena spolu se skupinou z Uhlířských Janovic. Křivě obvinění odtud se s pyšelskými také křivě obviněnými viděli u soudu poprvé v životě. Dr. Vinš, F. Výkoukal, L. Novák, Fr. Kříž, J. Pilát dostali trest vězení několika let. Během jejich věznění se několika z nich rozpadlo manželství. Když se po amnestii vrátili, svěčila benešovská nemocnice recepty a částečnou péči o nemocné v Pyšelicích a blízkém okolí dr. Vinšovi, protože zde nebyl stálý lékař, a není zde vlastně trvale usazený dodnes (od r. 1955, kdy byl dr. Vinš zatčen).

Jednoho mrazivého dne šel pan doktor na zastávku Pyšely, aby vlakem si pak vyzvedl další recepty pro nemocné. Při chůzi s kopce uklouzl a zlomil si krček stehenní kosti. Ležel při cestě. Kolik lidí kolem něho přešlo? Snad i jeho bývalí pacienti, než si ho všiml místní farář Kolský, zavolal sanitku, která bezvládného převezla do benešovské nemocnice, kde zakrátko zemřel. Je pohřben na Loretě se svou manželkou paní Růženkou a dcerou Marií, která byla lékařkou transfusní stanice a primářkou hematologie.

Dům dr. Vinše dle „spravedlivého“ rozsudku komunistického státu, byl zkonfiskován. Později zahrada rozparcelována a kdysi kvetoucí úprava je polopustá. Osobní kouzlo a tajemství charakteru, starostlivá péče a služba se vytrácí.... Medicína se za poslední desetiletí rozvinula nesmírně a více než za staletí před tím. V chemii i po technické stránce jsou závažné objevy, vědecké poznatky se stále rozšiřují, ale ubývá vřelých mezilidských bezprostředních vztahů i laskavá péče při ošetřování. Práce a služba pana doktora Vinše zaznívá vzpomínkou na nenávratné časy, ale trvá příkladem, jak prostě v jednoduchých podmínkách být dobrým lékařem.

Dr. Vladimír Rádl, Pyšely

Znalostní orientace v péči o dítě – SPRÁVNÉ ODPOVĚDI

Zdůvodnění:

1. Teplotu těla kojence měřte v zadečku teploměrem, který se jmenuje „rychloměřka“. Nahoře nad stupnicí teplot je proto písmeno „R“. Jednak se jedná o obvyklý, vžitý postup měření teploty zdravotníky, jednak se jedná o rychlé a bezpečné prvotní zjištění pocitu nemoci kojence a batolete. Před zasunutím do zadečku je dobré na špičku teploměru nanést vrstvičku masti, třeba proti opruzeninám. Lépe vklouzne do lumen konečníku. Vždy od teploty, kterou vidíte na teploměru, odečítejte 0,5 °C. Znamená to, že pokud čtete na teploměru, který je ještě v zadečku dítěte teplotu 38,5 °C, pak budete lékaři hlásit, že má „teplotu 38 °C po odečtení“ a nebo „38,5 °C před odečtením“. U batolat starších 18. měsíců můžete měřit, pokud je dítě trpělivé, teplotu těla v podpaží již klasickým teploměrem bez odečtení.

2. Horečku dítěti snižte Paralenem a nebo zábal. Nikdy nepoužívejte acylpyrin. Bohužel u něj odborníci zjistili, že v některých případech způsobila účinná složka léku závažné, život ohrožující, onemocnění dětí. V případě, že si nejste jisti, jakou dávku Paralenu dítěti podat, přečtěte si příbalový leták. Ten je v České republice povinnou součástí každého léku, který dostanete koupit v lékárně. Nikdy nepodávejte dítěti lék, u kterého nevíte, zda již není po tak zvané expiraci, to je po době garantované biochemické účinnosti. Nikdy nepodávejte dítěti lék nebo léčebný přípravek, u kterého následně nejste schopni doložit jeho původ. Vždy se raději poraďte s lékařem, kterému důvěřujete.

Při vysoké teplotě udělejte dítěti zábal. Nebojte se. Byť zákrok vypadá dramaticky a dítě se zpočátku brání, velice rychle se zklidňuje. Dítě v zábalu nikdy nepřikrývejte dekou nebo peřinou. Zapaří se a jeho stav tak zhoršíte. Zábal můžete opakovat několikrát za sebou.

3. Na silně opruzenou kůži zadečku použijte obklady. Praktičtí lékaři s dlouholetou praxí vždy říkali, když se jim objevil pacient se silně mokvajícím ránou a nebo děťátko s opruzeným zadečkem, že „na mokré patří mokré“. Proto v případech opruzených dětí doporučujeme opakované sprchování zasaženého místa teplou vodou, heřmánkové obklady či tak zvaný Jarischův roztok k teplým náčinkům. Teprve následně doporučujeme masti a to v poměrně silné vrstvě. Zásyp nepoužívejte. Uvědomte si, že mokváním prášek či pudr prosákne a v místě působení pak působí jako skelný papír.

4. Pro kojence je nejlepší forma léku jednoznačně čípek. Jeho rychlý účinek lze přirovnat k injekci do svalu. Tak rychle se lék vstřebává ze sliznice konečníku. V případě antibiotik je, pokud se pro závažný stav dítěte či zvracení nemusí aplikovat injekce, nejlepší forma podávání sirup. Dnes jsou již antibiotika upravena do vhodné chuťové formy, dá se i říci, že dětem chutnají. Tablety jsou určeny pro děti větší. U některých tablet je možné i jejich podání v čaji nebo šťávě po rozdrcení. Naopak dražé, to jsou potahované formy léku, nedrťte. Jakmile se poruší jejich povrch a lék se dostane do kyselého prostředí žaludku, jeho účinnost je zničena. Dražé se musí polykat celá. U menších dětí je raději nedáváme, neboť může hrozit jejich vdechnutí.

5. Prvá smysluplná slůvko řekne dítě ve věku 8-12 měsíců. Upřímně řečeno se jedná ale o velice individuální projev dítěte. Záleží na zájmu rodiny o dítě. Pokud na něj mluvíte, zpíváte mu a trávíte s ním valnou část svého času, pak si buďte jisti, že první smysluplné slůvko, ze kterého budete mít radost, řekne záhy. Pokud Vás však bude existence dítěte obtěžovat a omezovat ve Vašich zájmech, pak se jeho psychomotorický vývoj bude opožďovat. Odborně se pak tomuto opožďování říká retardace vývoje. V těch nejhorších, trestuhodných případech zanedbávání, se těžké opožďování vývoje nazývá deprivace.

6. Dítě dokáže přirovnávat barvy od tří let věku. Platí to, co je napsáno výše. Vývoj zdravého dítěte odvisí od péče a zájmu rodiny.

7. Pokud dítě začne brát tužku do levé ruky, neděje se v jeho, ani Vašem životě, žádná tragédie. Prostě bude to, co děláte Vy pravou, dělat levou. Některé děti dokáží dokonce ruce dle potřeby střídát. Hřebík zatluče do prkna kladívkem, které drží v ruce levé, ale lžíci drží v ruce pravé. Vysoké procento světových osobností je levorukých. Pravdou je, že člověk, který je levoruký, potřebuje pro svou činnost více místa. Prostě se „více roztahuje“. Pamatujte na to při zápisu do školy a při stolování.

8. Ordinaci logopěda navštívíte tehdy, když dítě zakoktává. Je dobré se poradit s odborníkem co nejdříve. Poruchy řeči je potřeba napravovat záhy po jejich objevení. Nečekejte a problém neodbyvejte odsudkem, že strýc také koktá a nebo, že se s tím nic nedá dělat. Naopak, záleží jen na Vás, jak poctivě budete s dítětem trénovat nápravu.

9. Průjem zaléčíte u kojenců a batolat mrkvovým odvarem, u starších batolat a předškoláků se dají využít banány. Pokud se stav dítěte dobře upravuje, nezapomeňte na vařenou rýži a suché brambory. Stejně tak je důležité, abyste organismus dítěte v průběhu průjmu dostatečně zavodňovali. Nejlepší jsou klasické čaje, které nesladíte řepným cukrem, ale Glukopurem.

Pro kojence je silný průjem závažný stav. Nepodceňujte ho. Pokud se navíc objeví zvracení a teplota, neváhejte ihned vyhledat pomoc a radu dětského lékaře. Pro Vaši informaci, šťáva z kompotů je vynikající naopak na řešení zácpy u dětí. Na zácpu větších dětí a dospělých doporučujeme požití kyselého zelí či většího množství jablek se slupkou.

10. Pokud dítě po pádu z kola zvrací a je spavé ani nevolejte lékařskou pohotovost a ihned jedte na nejbližší chirurgii. Neztrácejte čas. S největší pravděpodobností utrpělo otřes mozku a je v riziku poškození mozku nebo páteře. Proto nezapomeňte předcházet úrazům při sportování a investujte do rukavic, přileb a brýlí! Snižte účinně riziko následků úrazů.

Nezapomeňte:

- doma si na jedno místo, nejlépe k telefonu, dejte seznam důležitých telefonních čísel. Jakmile se něco stane, můžete ztratit nervy a začnete zmatkovat.

- do svých dokladů si dejte fotokopie kartiček zdravotních pojišťoven členů rodiny. Nikdy nevíte, kdy je budete potřebovat. Většinou, když máte naspěch, berete své doklady a na druhé zapomenete.

- snažte se zachytit čas. V mnoha případech je důležitý časový rámec problémů a stupňujících se potíží. Téměř vždy se Vás zdravotník bude ptát, od kdy jsou potíže. Neocenitelným pomocníkem je tužka a papír a Vaše záznamy o vývoji potíží. Potíže, u kterých podáte jasný vývoj, vedou zdravotníka ke správné a rychlé diagnóze. Klasickým případem je žlučníkový záchvat po dietní chybě či spavost při otřesu mozku.

- i dobře nasazený lék má rizika v nežádoucích účincích. Součástí každého léku je příbalový leták, kde si vedlejší účinky vyčtete. Respektujte správné podávání léků.

- pokud jste alergici, mějte u sebe lék první pomoci, např. Dithiaden, Fenistil. U jedinců a dětí alergických na píchnutí hmyzem se jedná o život zachraňující připomenutí.

MUDr. Pavel Biskup, dětský lékař

HISTORIE

NAPSALI O PYŠELÍCH (5. část)

Všechny encyklopedie, které byly u nás vydány jak za Rakouska-Uherska tak za první republiky, se více či méně podrobně zmiňují o našem městečku, uvádějí základní statistické údaje a ty obsáhlejší se zmiňují také o jeho historii.

Jinak bylo po druhé světové válce. První poválečná encyklopedie začala vycházet v r. 1962 pod názvem Příruční slovník naučný. Je čtyřdílná, dočteme se v ní o mnoha sovětských badatelích, umělcích i vojevůdcích, heslu Komunistická strana Československa je věnováno šest stran, o Pyšelích tu však nenajdeme ani řádku. Ostatně i Benešův se musel spokojit se čtyřmi řádky.

V pátém díle Malé československé encyklopedie, který vyšel v r. 1987, jsou Pyšely alespoň připomenuty: „Obec ve středočeském kraji, okres Praha-východ, 1283 obyvatel (1980). Rekreační středisko a letovisko.“

Svědčí to o dvojím: Jednak o úpadku našich encyklopedií, jednak o úpadku našeho městečka. Zatímco v první polovině 20. století byly Pyšely kvetoucím městečkem s řadou institucí, živností i průmyslem, do r. 1987 klesly na pouhé letovisko. Naštěstí po r. 1989 se znovu začaly zkrášlovat a žít plným životem.

Horší je to s našimi encyklopediemi. Žádný badatel se dodnes neobejde bez Ot-

tova slovníku naučného. Vzhledem k tomu, že začal vycházet v r. 1888, je to konstatování poněkud otřesné. Navíc zatím nic nenásvědčuje, že bychom se v dohledné době dožili moderního slovníku stejných kvalit.

Podívejme se ještě, co o Pyšelích napsal P.Th.Dr. Antonín Podlaha. Jeho dílo Posvátná místa království Českého mělo být vyčerpávajícím soupisem veškerých církevních památek u nás. Dílo bohužel nebylo dokončeno, přesto je dodnes vysoce ceněno. O Pyšelích se dočteme v I. díle, který vyšel v r. 1907. Na počátku uvádí, že duchovní správu obstarávají farář (to byl tehdy ještě Václav Ješuta) s kaplanem. Celá farnost zahrnovala 2545 katolíků, 22 evangelíků a 29 židů, bez vyznání nebyl nikdo. Pyšely tehdy vykazovaly 772 obyvatel, Borová Lhota 61 a Nová Ves 60.

Následuje podrobné vyličení historie zdejší farnosti a výčet zdejších kněží. Následuje podrobný popis kostela a jeho zařízení. Podle A. Podlahy byl původně malý nepochybně románský s hranolovou průčelní věží. Tento názor nebyl všeobecně přijímán, poslední stavebně historický průzkum kostela mu však dal za pravdu.

Hlavní oltář z let 1816-17 A. Podlahu mnoho nenadchl, zato vysoce cenil barokní kazatelnu, křtitelnicu z r. 1609 a renesanční desku v prostoru před sakristií. Zaujal ho také malý, na dřevě malovaný obraz Panny

Marie u spícího Ježíška. Podle staré tradice ho v r. 1332 přinesl z Říma pražský kanovník Oldřich z Paběnic, A. Podlaha však dokazuje jeho renesanční původ asi z druhé poloviny 16. století. Tento obraz už v pyšelském kostele není. Posledně jsme měli možnost ho shlédnout na oslavách zdejší Lorety v r. 1999.

Na věži, která byla do nynější podoby upravena v r. 1862, visely tři zvony, první z r. 1461, druhý z r. 1781 a třetí z r. 1799.

Před kostelem stávaly dvě sochy, časem ozdobily zeď bývalého hřbitova u kostela a u vchodu do kostela zbyly jen podstavce, na nichž stávaly. Zdobí je erby pánů z Halleweilu a z Thurheimbu. Sochy A. Podlahy hodnotil jako pěkně zpracované. Nejvýše ocenil sochu sv. Jana na náměstí.

Dr. A. Podlaha píše také o zdejší Loreti a jejím vybavení. Jeho výčet zdejších památek nám však jen bolestivě připomíná, že řada z nich byla zničena nebo častěji ukradena. K tomuto tématu se vrátím v některém z příštích čísel. *PhDr. Jiří Chvojka*

REDAKCE TÍMTO DĚKUJE DR. CHOJKOVI ZA DLOUHOLETOU PŘÍZEŇ A ZA POUTAVÉ A ZAJÍMAVÉ ČLÁNKY O DOBÁCH MINULÝCH. PŘEJEME MU HODNĚ INSPIRACE A TĚŠÍME SE NA DALŠÍ PŘÍSPĚVKY.

PRANOSTIKY

Listopad

Z MLHY, JINOVA TKY, DEŠTĚ, SNĚHU, SUCHA A BLÁTA, K ZIMĚ JIŽ CHVÁTÁ

Ve starém římském kalendáři, jak jistě tušíte, byl listopad devátým měsícem a nekomplikovaně nesl tedy název november. Toto pojmenování převzala v drobných obměnách většina evropských jazyků. Ne tak čeština. Stejně jako mnohým z vás, tak i mně se jeví tvrdohlavé trvání na původním českém pojmenovávání měsíců za pozitivní příklad genetické vzdorovitosti, kterou více než jiní z generace na generaci pěstoval a ve svém vědomí uchovával venkovský lid. Promiňte, vždyť i bez hezkých řečí je vše z gruntu logické a selským rozumem pochopitelné. Padá listí, tak jakýpak november, ale všem srozumitelný listopad, tedy jedenáctý měsíc roku.

V prvních listopadových dnech končí i v těch nejteplejších oblastech státu (v nadmořských výškách nad 300 m tomu již bylo v září) tzv. velké vegetační období (časový úsek s průměrnou denní teplotou 5 °C a vyšší). Nastupuje zimní vegetační stagnace (klid). Na podstatných částech republiky se připomínají první dny se sněžením. Je pro něj charakteristický vůbec největší počet zamračených dnů a nejmenší počet dnů s množstvím oblačnosti menším než 20 % celkového pokrytí oblohy. Po prosinci je druhým nejmihlavatějším měsícem roku a měsícem s nejčastějším výskytem vichřic. Stručně řečeno – nic moc. Není divu, že skepticky k němu vzhlíželi i lidoví pozorovatelé. Poslechněte si je: listopad na strakaté kobyle jezdí; listopadový vítr – bratr zimy; listopadová mlha zhasíná slunce; listopadový sníh uléhá v noci a když se v listopadu hvězdy trpytí, mrazy se brzy uchytí.

Podle starých lidových představ o počasí a meteorologických jevech je listopad rozčleněn do zhruba pěti časových úseků, z nichž první a poslední zasahují do měsíců s ním hraničících (říjen, prosinec) :

a) v dlouhodobém průměru (ne tedy vždy) se setkáváme od posledních říjnových dnů až po dny na konci první listopadové dekády s létem Věch svatých. Je pro něj příznačné teplé mlhavé počasí a přes den, na několik hodin se ukazující slunce. Pravidelně opanovává podstatnou část evropského subkontinentu. Jeho charakteristiky dokresluje následující rčení : Všichni svatí (1. 11.) vyhánějí ven na nějaký čas pravé babí léto; kolem Věch svatých slunce uroní ještě malou slzu babího léta; Všeci svatí teplo, sv. Martin (11. 11.) zimu a na sv. Teodora (9. 11.), sedlák někdy pole orá;

b) martinské ochlazení klade rozhodné veto iluzím o navracejícím se babím létu v podání léta Věch svatých. Střetáváme se s ním od konce první dekády až do dnů na přelomu druhé a třetí dekády. Příroda má prostě jiné představy o počasí, než zimomřiví lidé. Nastupují meteorologické situace, které již nevybočují z klimatických podmínek příznačných pro pozdní podzim. Martinský časový úsek je v dlouhodobém průměru nejen výrazně chladnější, nežli by odpovídalo teplotnímu průběhu podle teoretické křivky průměrných denních teplot, ale je i kalný, pošmourný a mlhavější. Z pranostik opisujících jeho projevy jsou nejznámější tzv. martinská sněhová rčení. K nim musím vyslovit několik suchopárných poznámek. Průměrná data prvního sněžení jsou na podstatné části našeho území výhradně listopadovou záležitostí. Tuto podnební charakteristiku však nelze zaměňovat za průměrné datum prvního dne se sněhovou pokrývkou. A za třetí : průměrné datum začátku trvalé sněhové pokrývky, mimo naše horské a podhorské oblasti, většinou spadá do druhé poloviny prosince nebo až do ledna. A teď si, prosím, poslechněte něco málo z meteorologické a zoologické osvěty, pokud ovšem vám na ni zbude trochu času.

Sv. Martina (11. 11.) si spojujeme s jeho excelentním příjezdem na bílém koni. Nám známé přísloví jako by dávalo ve všeobecnou známost, že za sebou zanechává sněhovou pokrývkou, což výše uvedené klimatické charakteristiky nepotvrzují. Logicky tedy musí být v něčem rozpor. Je skutečností, že naše nejstarší sněhové pranostiky, vztahující se k tomuto svatému, nehovoří o „ bílém koni sv. Martina “, ale o brně (skloňuje se podle vzoru žena). A této zapomenuté slovní hříčce se v dalším budeme věnovat. Svěřuji se vám, že kdybych nenašel, co se za tímto výrazem skrývá, zdaleka bych se mu vyhnul. Věřte nevěřte, jedná se o koně a to ne ledajakého. Základní barvu srsti má bílou a tu překrývá krycí srst barvy hnědé, hnědočervené až hnědočerné. Něco takového jsem v životě neviděl. Proto jsem také nemohl být nikdy svědkem toho, že při svém vybarvování může brůna nabývat barvu sivou (sivka), černou nebo rudou (muchar), modrou (brůna železná), jablečnou (brůna plesnivá) atd. Ve stáří brůna opět zbělá (lépe řečeno – zešediví). Dnes už se nedopátráme, na jak vybarvené brně se sv. Martin tehdy proháněl po českých návších, polích, luzích a hájích a jak to v době vzniku naší nejrozšířenější pranostiky (první písemná zmínka o ní pochází z poloviny 19. století) se sněhem a sněhovou pokrývkou přesně bylo. Něco reálného zcela určitě však musí postihovat, jinak by to neodpovídalo zdravému selskému rozumu. Proto přirovnávání prvních sněhových poprašků k srsti nevybělujících běloušů (brůn) je, myslím, výstižné a po předcházejícím krátkém výkladu i obsah vlastní pranostiky vcelku pochopitelný a i s počasím na začátku druhé listopadové dekády srovnatelný (musím za moudrost předků bojovat). Není už vinou lidových pozorovatelů, že jejich následným generacím nenapadlo spojit brůnu s téměř pohádkově vybarveným koněm, k němuž se sv. Martin buhví jak dostal (vaše případné pochybnosti např. vyvrací jedna z mnohých televizních reklam, v níž je každá veselá kráva fialová a málo kdo se nad tím už pozastaví). Staročeská „brůna“ se prostě vytratila z lidového povědomí a sv. Martin, to dá rozum, na něčem přijet musel a k bělouši brůna zase tak moc daleko neměla. Promiňte mi, pokud asi právem usoudíte, že jsem v předcházejícím průkazném řízení pěkně zamotal.

Když už jsem se výše zmínil o martinských sněhových pranostikách, nemohu nepřipomenout ještě několik dalších : sv. Martin přijíždí na brně (později na bílém koni); přijel-li sv. Martin na bílém koni, metelice za metelici se honí; Martinův sníh, brzy odvané jih (oteplení) a přijíždí-li sv. Martin na bílém koni, bude zima prostřední, na šedivém střídavá, na žlutém tuhá a na hnědém koni mírná. S určování charakteru zimy by tedy neměli již mít problémy především obyvatelům sídlišť v blízkosti hřebčinů. Nevěřím, že by se atraktivní informace tohoto druhu minuly zájmu hromadných sdělovacích prostředků (vždyť už v Království českém se nic neutulalo) Můžeme teď už tedy nechat vyšumět přenosové cesty a s klidným svědomím pokračovat v popisu zbývajících etnometeorologických období :

c) klimentské oteplení se dostavuje na přelomu druhé a třetí dekády. Je pozoruhodné (stejně jako období následující), že lidové pozorovatelé počasí tuto nepříliš rozsáhlou singularitu (vysvětlení jsem podal v předcházejícím příspěvku) zachytili a zmapovali nejednou pranostikou : Martin, Kliment (23. 11.). Kateřina (25. 11.) - jednou teplo, jednou zima; Panny Marie Obětování (21. 11.), zimu ještě nepřivádí a sv. Kliment zimu oblevuje (otepluje). Názorný vývoj počasí v tomto časovém úseku vysvětlím na předpisovém případě z roku 1804 (zaznamenán v Historickém kalendáři z let 1797 až 1810) : ještě 19. 11. byl celodenní mráz (martinská chladna), potom od 21. do 24. 11. následovaly čtyři teplé dny (klimentské oteplení) a 26. 11. opět celodenní mráz (nástup kateřinského chladno);

d) kateřinská chladna nastupují (opět v dlouhodobém průměru) ve dnech v polovině poslední dekády a trvají až po dny na konci měsíce. Znovu se jedná o málo rozsáhlou teplotní singularitu, dostavující se s relativně vysokou pravděpodobností (70%). Jsou pro ně typická častá výrazná ochlazení s nefalšovanými projevy zimního počasí (mráz, sněžení, sněhová pokrývka). Provází je zjemněle formulovaná (asi poplatná jménu) rčení : sv. Kateřina (25. 11.) má pěkné jméno, ale chladné věno; sv. Kateřina chodívá ráda bíle přioděna; na sv. Kateřinu, před zimou pod peřinu a přišla sv. Kateřina, nevzdaluj se od komína. Co říkáte, také se líbí ?;

e) mikulášské (ondřejsko–mikulášské) oteplení je jedna z našich nejzajímavějších singularit. Přichází na samém konci měsíce a s nepoměrně větším časovým úsekem tedy zasahuje do prosince, v němž mu budeme věnovat zaslouženou pozornost v následném pokračování. Ale o jeho listopadové pranostiky vás nepřipravím : na Saturnina (29. 11.), skučí meluzína a přišel sv. Ondřej (30. 11.), naposled se ohřeje.

Svátek sv. Ondřeje nebyl ledajakým. Již v předkřesťanské éře platil v lidové tradici za významný den pro věštění budoucnosti. Mimořádná moc se přisuzovala svatoondřejské noci. Vesničané tehdy povolávali do služby bužky a duchy tím, že trásli větvemi v sadech a hájích. Když se rámus utiší, vyvolávali do korun stromů svá přání v několika obměnách. Strom při vyslovení té pravé verze

pohnul větví, zapraskal větrovým či zašuměl listím. Když o tom teď z odstupem doby přemýšlím, nejsem si zcela jist, že by něco podobného náš Obecní úřad komukoli povolil.

Ondřejské věštění jako by bylo jistou reakcí na stav lidské psychiky popisovaného ročního období, čehož si všímá i E. J. Košetický ve svém spisku z r. 1690: „Radost člověka, dílem i zdraví, v tomto měsíci se pozastaví. Listopad medu, vína i koření nebrání užívatí pro zahřetí, hořčice, citron, jídla teplého i jiného k zdraví užitečného. Zima se k nám mocně valí, pozor na sebe dáti velí“.

V poznámkách k listopadu jsem rovněž narazil v literatuře (konkrétně v již mnohokrát citovaném Velkém pranostiku Z. Vašků z r. 1998) na velice slavnou a výnosnou hospodářskou činnost, kterou u nás po celá staletí představoval chov ryb. Nelze nepřipomenout, že České země byly od 15. do počátků 17. století bez nadsázky rybářskou velmocí (věděli o tom i ve Vatikánu). V našem regionu spadají do tohoto období asi zaječické rybníky Koupaník s Ličnem a zcela určitě pyšelské Debrné (výčet nemůže být úplný). V r. 1745 byl založen rybník Pazderna (název mu přičklo místo drhnutí lnu na valchách a jeho sušení). Škoda, že jsem se nedopátral žádné obsažnější informace o pyšelské „rybníčné kaskádě“, dnes trpně přetrvávající z Prádla, Sádky a Debrného. Nad Prádlím, východně silnice od pivovaru k Oboře pod rekreační Ohradou, údajně kdysi zanikl další nevelký rybníční stupínek (možná, že nebyl posledním). A nakonec, už jen pro zajímavost, si dovoluji poznamenat, že v Čechách a na Moravě bylo v době kulminace chovu ryb neuvěřitelných 180. 000 ha ploch rybníků, v r. 1840 již jen 35. 414 ha a v nedávné době se jich v ČR vykazovalo 53. 000 ha.

Smysluplnost rybářského cechu mé vnímání zdaleka minula (ne konzumace). Nic mi však nebránilo tomu, abych neskládal poklonu jeho zaníceným vyznavačům, abych upřímně obdivoval jejich profesionální zanícenost a hlavně neutuchající víru v odchyt kapitálního úlovku. Ale i s citem vyuzená ryba nepoměrně menších rozměrů je pochoutkou, na níž se rádo vzpomíná. A pak, vánočního kapra ničím nenahradíš.

Úspěšné staročeské rybářství bylo provázáno množstvím pravidel a pranostik, z nichž mnohé jsou již nesrozumitelné. To ale neplatí pro ty, které jsem pro vás vybral: do sv. Martina, má být ryba slovena; ryba poli a dobytku nepřekáží (rybníky se zřizovaly na mokřinách, na nichž se nadalo orat ani provozovat pastvinářství); ryba musí mít při spánku otevřené okno a nejtěžší i nejodolnější rybu poskytuje listopad.

Na samém začátku jsem vůbec netušil, že bych u listopadu mohl překročit třístránkovou normu svého příspěvku. Proto už jen spiklenecky šeptem dodávám: v listopadu stále kdesi Martinův kuň potrása provlhlou hřívou a těší se na to, že jeho pán mu v ten správný čas popotáhne otežlu a vyzve ke trysku. Kdo ví, možná je i uvidíte. Držím palce.

PROSINEC

ROK KONČÍ A ZIMA ZAČÍNÁ

Všem těm čtenářům Pyšelských listů, kteří našli odvahu a zdárně se prokousali předcházejícími komentáři k měsíčním pranostikám, nabízím pokračování dvanácté a poslední (opravdu). Tradičně začnu, jak se sluší a patří, něčím hodně dalekým – starořímským kalendářem. Na samém počátku pozůstával s deseti měsíci, později byl rozšířen o další dva. Až do roku 154 před n. l. začínal březnem a prosinec byl v něm tedy měsícem desátým – decembrem. Bez jakékoli názvoslovné fantazie proniklo toto pojmenování do řady evropských jazyků. Jeho český název pravděpodobně souvisí s přídavným jménem „siný“ či slovesem „prosinět“ (prosvítat). Málo se ale ví o tom, že v Českých zemích a na Slovensku od 15. a někde až do poloviny 19. století slyšel na jméno prasinec (stejně jako asi vás, tak i mne zavádí na cestu k prasečím chlívkům).

Charakter počasí v prosinci, na němž stávající generace téměř nic nemusí měnit, klimaticky popsal český zakladatel vědecké meteorologie a univerzitní profesor Antonín Strnad (1746 – 1799), takto: „Tento poslední měsíc roku jest mezi všemi nejkaldnější a nejpochmurnější. Bývá přes polovinu mírný nebo mokrozimový. Více dešťů nežli sněhů dává, a větrové v něm velice bouří. Barometr velmi se mění a teplo podle termometru přichází na nulu. Nicméně byla však léta, v nichž to zima velmi tuhá a téměř přílišná byla a po několik dní dodržovala“.

V prosinci dopadá v Evropě na zemský povrch vůbec nejméně slunečního záření (v Praze je to pouze 8% červnové hodnoty). Tento krajně nepříznivý stav teplotně obvykle kompenzuje převládající západní přenos relativně ještě teplejších vzduchových hmot z Atlantiku. Proto je také jen ve 20 až 23 % z celé množiny případů nejjednodušším měsícem roku. Primát ale drží v počtu zamračených dnů a dnů s mlhou. Podle nám zažitého scénáře jsme se tímto konstatováním probojovali k lidové meteorologii a prosincovému kalendáři našich čiperných předků. Především, že prosinec jako celek je více než uspořádaný především všelijak propletený (co nakonec od uhoněných posledních tří dekád v roce můžeme očekávat). Posuďte sami:

a) od dnů na konci listopadu až po dny na přelomu první a druhé prosincové dekády je pro počasí na našem území charakteristické výrazné, tzv. mikulášské oteplení. V dlouhodobém průměru se dostavuje s 65 a 70 % pravděpodobností. Jeho nástup a trvání podmiňují frontální systémy postupující z relativně teplejšího Atlantiku do střední Evropy. Provází je zvýšený výskyt atmosférických srážek;

ab) mikulášské deště jsou zhruba šestidenním časovým úsekem vyprofilovaným uvnitř předcházejícího období. Trvají od dnů kolem poloviny až po dny na samém konci první dekády. Množství spadlých srážek v takto vymezené druhé pentádě (tzn. 6. až 10. 12.) je v některých regionech střední Evropy natolik výrazný, že mnozí klimatologové považují několik uváděných dnů za podružné (sekundární) roční srážkové maximum.

Ze značného počtu pranostiky k mikulášskému oteplení jako celku jsem se pro vás snažil vybrat ty nejtýpčtější: na sv. Eligia (1. 12.), není ještě žádná zima; sv. Barbora (4. 12.), nosí bláto do dvora; sv. Mikuláš (6. 12.) – ze sněhu hned vodu máš; o sv. Mikuláši často snížek prší a na sv. Mikuláše jihne nebo prší, málokdy zima drží;

b) svatotomášská zima dotírá na charakter počasí u nás od dnů na přelomu první a druhé dekády po dny v polovině třetí prosincové dekády. Nastupuje s 60 až 70 procentní pravděpodobností (její časový úsek zahrnuje počátek astronomické zimy,

jinými slovy okamžik zimního slunovratu). Nejčastější synoptickou příčinou tohoto období je existence nepohyblivé (stacionární) tlakové výše se středem nad západní Evropou nebo Polskem. Zpravidla převládá klidnější mlhavé nebo i oblačné počasí s podnormálními teplotami vzduchu. Z početných mudrosloví jsem pro vás vybral tyto : od sv. Lucie (13. 12.) zimy dost; o sv. Lazaru (17. 12.), utěšni stodolu; na Panny Marie Očekávání (18. 12.), očekávej zimu; na Tomáše (21. 12.) zima káže a sv. Viktorie (23. 12.), obrázky na okně ryje;

c) vánoční oteplení se v západní a střední Evropě pozoruje se 70 % četností výskytu a jeho průměrná doba trvání činí pět dní. Dostavuje se v první polovině poslední dekády a trvá až po dny na konci roku. Nositeli relativně teplé vzduchové hmoty oceánského původu jsou tlakové níže a s nimi spojené frontální systémy (teplá, studená a okluzní fronta), které z prostoru mezi Britským souostrovím a Islandem postupují na evropský subkontinent. Meteorologické situace popisovaného typu podmiňují vznik jedné z nejznámějších singularit (pojem jsem vysvětloval v zářijovém pokračování tohoto seriálu). Z dostupných pranostik mne zaujaly : jestliže chodí Kateřina (25. 11.) po ledě, chodí potom Eva (24. 12.) po blátě; mráz na Lazara (17. 12.) – voda na Adama (24. 12.); sv. Štěpán (26. 12.) brodí koně a vánoční jih, rozpouští sněh;

d) novoroční zima je posledním a zároveň prvním ročním pranostickým obdobím. My už jsem si o ní povídali před neuvěřitelně dlouhou dobou při prvním pokračování meteorologického kalendáře našich předků. Spolu nám to jistě hezky uteklo. Řčení k svátku Mláďátek betlémských (28. 12.) skrývají v sobě tolik krutostí a obyčejných lidských bolestí, jistě poznamenaných hrůznými činy judského prořímského krále Herodesa, a proto logicky mají navrch emoce nad přírodními souvislostmi. Jinak je už tomu na svátek Davida krále (30. 12.), k němuž lidové pozorovatelé dodávají – mrazy přicházejí nenadále. A definitivní konec vánoční oblevy signalizuje nejznámější pranostika k 31. 12. - o Silvestru papeži snížek si již poleží.

Když jsem dospěl k samému závěru kalendáře našich předků, zamyslel jsem se nad tím, zda případná zmínka o vánočních svátcích nebude nošením dříví do pyšelské Obory. Dospěl jsem k závěru, že nebude, pokud zbytečně nebudu plýtvat slovy. A to nebudu.

Církev za papeže Julia I. (ve funkci božího zástupce na zemi od r. 337 do r. 352) určila pro Vánoce historicky přesně nedoložené datum tak, aby jejich křesťanské oslavy nahradily tehdy všeobecně rozšířené pohanské slavnosti zimního slunovratu. Všimněme si ale starých Slovanů. U nich údajně bylo uctívání slunovratu chápáno ve významu převratného období zkracování temné části dnů na úkor životodárného světla. Pochopitelně to byl důvod ke slavnostem, které nazývali kračun. Tento výraz se v různých obměnách vyskytuje v celé řadě slovanských a i neslovanských jazyků (například v maďarštině - karacson nebo rumunštině – rovněž kračun).

Délka oslav vánočních svátků se postupně zkracovala, z gurmánsky náročných dvanácti dnů na tři a od r. 1773 jednou provždy na dva dny (údajně kvůli nezbytnému zkrácení opuštěných udělovaných pruským vojákům). Pranostiky, které se k nim vztahují, z 95 % nevykazují velkou hospodářskou nebo meteorologickou kvalitu. Zcela určitě však patří (opakuji, že řeč je o pranostikách) k českému kulturnímu dědictví. Nic naplat, vánoco jsou rájem zimy a jsou-li tmavé, očekávej bílé velikonoce. Vánoce třeskuté jsou lepší než tekuté a pro pole dar z nebe. Světlá noc na Štěpána je předzvěstí bohaté úrody o žních, pokud však na jeho svátek bouří vítr, počasí nic dobrého vinařům nevěští. Nakonec jsem si nechal jednu s výjimečně dobře zapamatovatelným rýmem - je-li na vánoco hodně hvězdiček, slepice ponesou mnoho vajíček.

Nepřiměřeně krátkou reminiscencí na církevní svátky slavené na památku narození Ježíše Krista, jsem se pokusil dospět k výkladu o vánoční pranostice, které na rozdíl od pranostik k vánočním svátkům má jedinečný původ, vývoj a kulturně historický význam. Pokud si uděláte čas na poněkud delší čtení, mohu začít.

Vánoční pranostika se objevuje v literatuře antického Řecka a ve staroindických písemných pramenech, bez ztráty hvězdičky přežila celý středověk a já jsem se s její okleštěnou verzí (ale to jsem zjistil až později), šířenou slovním podáním, měl příležitost se seznámit v kolektivu pracovníků jednoho zeměpisného ústavu, kteří její hodnověrnost zaniceně analyzovali. Pojďme však k jádru věci.

Vánoční pranostika (a v tom se podstatně liší od všech ostatních lidových mudrosloví) přisuzuje zvláštní prognostický význam dvanácti vánočním dnům nebo dvanácti vánočním nocím. Podle počasí v těchto dnech je usuzováno na jeho průběh v jednotlivých měsících následujícího roku. Vánoční pranostika se traduje v mnoha verzích. Já mám k dispozici její znění z r. 1617 otištěné v Kalendáři hospodářském Šimonem Partlicem ze Špicberka (což jistě není zas tak důležité) :

„Dvanáct dní a dvanáct nocí od dne narození Pána Krista jsou jako dvanáct měsíců do roka. První den – narození Pána Krista znamená leden, druhý únor atd. a staří (myslí dříve narozené) jeden každý ten den na čtyři čtvrti dělili a počítali od večera, jako narození Krista, jež od měsíce ledna začínali a pravili : od večera do půlnoci jest jedna částka januarii, a jaký jest čas od večera do půlnoci, taková bude první čtvrt' měsíce januarii. Zase od půlnoci až do rána druhá čtvrt' dne a jaká bude ta, taková bude druhá čtvrt' januarii. Opět od rána až do poledne třetí čtvrt' toho dne, jaká tehdy bude, taková bude třetí čtvrt' januarii. Potom od poledne až do večera, ten čas znamená čtvrtou a poslední čtvrt' januarii, jaká tehdy ta čtvrt' bude, taková bude poslední část januarii. A tak máš o jiných měsících souditi pořád vedle dvanácti dnů od narození Krista a dvanácti měsíců ročních“. Abych pravdu řekl, mám z uvedého metodického výkladu velice dobrý pocit (bez jakékoli legrace přiznávám, že redaktory typu pana Partlice mezi našimi politiky a komentátory v hromadných sdělovacích prostředcích velice postrádám).

Myslím, že je ten pravý čas sáhnout do jiného soudku. Co byste, vážení čtenáři PL, říkali, kdybych něho vytáhl několik humorných pranostických napodobenin. Snadno je od jiných odlišit podle zcela zřejmého lehkovážného, žertovného tónu : jedna vlaštovka nedělá mladá; dubnové počasí je jako ženská móda; na sv. Řehoře, gruntujeme v komoře; suchý máj - milenců ráj; nekuká-li kukačka na Jana Křtitele, musí se hodiny dát do správy, je-li hodně třešní, bude hodně pecek; na sv. Ondřeje vystrč z okénka dřívko : je-li mokré, jistě prší, není-li vidět je mlha a vypadne-li z ruky, tak zemětřesení; když kohout zakokrhá na hnoji, mění se počasí nebo zůstává takové, jaké je a blýská-li se na lepší časy, tak někde, jak nám velí selský rozum, musí pěkně uhodit. Pokud jste se alespoň jednomu z nich od srdce nezasmáli, pak věste, že na Silvestra ještě nejste nejsprávněji naladěni.

Jak už jste si zvykli, tak vám ocituji několik rad ze spisku E. J. Košetického z r. 1690: „Prosinec zelí, mléko zapovídá, a k pouštění hlavní žilou prohlídá. Ovoce, křen, petržel sílí srdce, krotí kámen, zření v životě brzce. Vínem čistě pí a jez, co zahřívá, to zahřívá, to zdraví tvému již dobře prospívá. Prosinec přináší zimu, jez zvěřinu. Slunce jde na kozorožce, střez od zimy své srdce“.

Je mi jasné, že v samém závěru posledního měsíce roku měl bych říci něco netradičně povzbudivého. Nevím jestli jsem pro vás našel ta správná slova. Vzpomínám, že není tak dlouho (píše se listopad 2003), kdy jsem se v jedné z nezávislých novinách dozvěděl (samozřejmě zveřejněno s velkou nadsázkou), že ve světě existují pouze dvě jistoty (o nich ale nechci hovořit). Já vám teď ve stejném duchu povím ještě jednu nezpochybnitelnou tutovku - počasí bylo, je a bude. Tak si ho važme a místo hanění je chvalme. Po pravdě řečeno z vlastní zkušenosti vím, že i státem placeným meteorologům se někdy počasí pěkně vymkne z rukou. Vezměme si např. r. 2003.

Uzavírám nejdelší ze seriálů věnovaných v Pyšelských listech meteorologii a jí příbuzným disciplinám (alespoň v nich bude více místa k zábavnějšímu čtení). Z okamžitého nedostatku jiné činnosti jsem přemýšlel. Řekl jsem si, co tak škvírkou ve dveřích nahlédnout do kuchyně meteorologů, klimatologů, hydrologů, agrometeorologů a dalších specialistů ze sesterských oborů. Velmi krátce a komplexně. Vždyť jste se už leccos zajímavého od nich dozvěděli. Rozhodnutí padlo začátkem listopadu 2003. Na jedné z akcí České meteorologické společnosti při AV ČR jsem vyslechl přednášku kolegů z Českého hydrometeorologického ústavu o suchém létu 2003. A nyní se vám pokusím z pochytaných myšlenek referujících podat několik snad srozumitelně uspořádaných informací.

Rok 2003 se stal výjimečný tím, že byl extrémně teplým, ne však již extrémně suchým. Kombinace těchto dvou podnebních charakteristik však měla krajně nepříznivé důsledky. Byl prostě jiným v porovnání se suchými roky 1947, 1983 a 1994. Z hledisek agrometeorologů byl dokonce horším nepříteli vzdálený rok 2000. Nestal se jako celek katastroficky suchým díky několika červencovým dnům jeho třetí dekády s místními přeháňkami a bouřkami s deštěm. Navíc k nim došlo, což bylo při vši té podnební šlamastice dobře, ve vrcholné době letního vegetačního období.

K obsáhlejší teplotní analýze roku 2003 zpracovatelé rovněž použili údaje z relativně blízké klimatické stanice v Praze – Uhřetěbce. Právem ji lze považovat za klimaticky reprezentativní pro náš region. Tak tedy pouze v pěti případech byly v Čechách překročeny rekordní maximální teploty. Odchylna od dlouhodobých průměrných denních teplot se během analyzovaného období (od 1. 1. do 30. 9. 2003) pohybovala v rozmezí od 0 °C do plus 2 °C. U stanic v ČR, rozmístěných do nadmořské výšky 600 m, se vyskytlo až 39 tropických dnů a na rozhraní jižních a středních Čech jich bylo více než kdykoliv dříve (kolem 30). Souvislá délka období s teplotami 30 °C a vyššími dosáhla na jižní Moravě až 17 dnů (národní rekord r. 1994 drží klimatická stanice v Šumperku počtem 21 dnů). Za to vegetační období, jak dodávají agrometeorologové, bylo v letních měsících absolutně nejteplejší. Jistě jste zaznamenali mnohé odlišnosti v dlouhodobé chodu meteorologických prvků. A budu v nich pokračovat.

Ve středních Čechách byl zaznamenán první tropický den (maximální teplota vzduchu byla 30 °C a vyšší) v polovině května (v roce 1968 na jižní Moravě už v dubnu) a poslední (i v okolí Prahy) 22. srpna. Zatímco do r. 1990 počet letních (maximální teplota vzduchu byla 25 °C a vyšší) a tropických dnů stagnoval, od r. 1990 má stoupající trend. Jistě není od věci, když z pražské klementinské řady (na jejím počátku byl rok. 1775) ocituji alespoň nepatrný zlomek z jejího latentního pokladu: od dubna do září kladná teplotní odchylka od dlouhodobého normálu dosáhla v roce 1947 2, 1 °C (v této souvislosti se hovoří o katastrofálním suchu) a v roce 2003 činila 2, 5 °C (v dlouhodobých klimatických ukazatelích není žádná desetinka zanedbatelná). Přesto jsou k nim závěry klimatologů jako by nelogické.

Počátek sucha r. 2003 přisuzují klimatologové 16. 3. Do 15. 8. je kvalifikují jako závažné sucha a následující zhruba 45-ti denní období jako období kritického ohrožení. Po povodních r. 2002 téměř do konce dubna 2003 klesaly hladiny spodní vody k dlouhodobým průměrným hodnotám. Ke zřetelně nepříznivému zlomu dochází kolem 1. 6. Od té doby je rovněž logicky zaznamenáván pokles tzv. využitelné kapacity vody v přírodě (především závisí na pórovitosti půdy). Jeho první vrchol nastal v druhé polovině července (citovaná využitelnost nepřesahovala 20 %) a druhý v polovině srpna. Středočeský kraj patřil spolu s dalšími dvěma českými kraji k nejvíce postiženým v zásobách spodní vody.

A jaké byly důsledky? Vezmu jeden z mnohých: v porovnání s loňským rekordním rokem je nižší sklizeň obilí o 16 % a tržba prvovýrobci o 11 %. K tomuto konstatování mne napadá jediný optimistický závěr. Mnozí klimatologové tvrdí, že ještě nikdy po suchém roku hned nenásledoval stejný rok další. Objektivně musí dodat, že jsou jiní, kteří je za taková tvrzení okřikují.

Jistě v samém závěru meteorologických příspěvků pro Pyšelské listy mi dovoluji jednu hříšnou poznámku. Když se v létě pachtím v Oboře do výšin Hadího vrchu, vždy se mi vrací na mysl představa, jak zde dislokovaná středověká vojenská posádka tryskem vyjíždí k úspěšné ochraně brodu přes řeku Sázavu.

S konečnou platností říkám, tot' vše.

Rok 2003

Rok 2003 byl rokem teplotních extrémů. Podle údajů Světové meteorologické organizace je třetím nejteplejším rokem za více než 150 let od počátku moderního měření teplot vzduchu (prvním je rok 1998 a druhým rok 2000, což o mnohém vypovídá). Je však zajímavé, že se současně nestal extrémně suchým, jako například rok 1947.

Příčinou nadnormálních teplot po dobu více než 4 měsíců (od poloviny dubna do konce srpna) je anticyklonální ráz cirkulace atmosféry se zřetelně převládajícím jihozápadním prouděním. Transformovaný teplý suchý vzduch ze Středomoří byl během uváděného dlouhého období vždy jen na několik dnů vystřídáván relativně vlhkým maritimním vzduchem. V jeho čele pronikaly z jihozápadní a západní Evropy atmosférické fronty provázené srážkami přeháňkového a bouřkového charakteru. V naší lokalitě byly výraznější v 5 květnových (např. ve 3 dnech od 6. do 10. odhadem spadlo 35 mm), 4 červnových (vždy do 6 mm), 6 červencových (v poslední dekádě odhadem celkem 60 mm) a 4 srpnových dnech (např. dne 18. následně dne 29. napršelo pokaždé kolem 10 mm). Obecně lze soudit, že do katastrofického vývoje podnebí pozitivně zasáhly červencové srážky a to v době vrcholícího letního vegeta-

ního období. Mimořádnost letního pololetí ani tak nespočívala ve vysokých teplotách, jako právě v popisované délce jejich trvání. Navíc pak logicky zaznamenávané nízké vlhkosti vzduchu podmiňovaly vysušování podloží a následné navyšování počtu dní s kritickými hodnotami vláhového deficitu.

V celoročním chodu podnebí lze zobecnit, že teplotně byly nadnormálními leden, květen, červen, srpen a listopad, podnormálními únor a říjen. Ve vztahu k měsíčním srážkovým úhrnům byl nadnormální pouze leden a podnormální únor, březen, duben, červen, srpen a září.

Ze sítě meteorologických a klimatických stanic ve středních Čechách lze v celku spolehlivě odvodit, že v naší lokalitě bylo v 5 případech překročeno absolutní maximum teplot (12. 6., 21. a 27. 7., 10. a 12. 8.). Nejdelší období souvislého výskytu tropických a jim velmi blízkých teplot trvalo od 2. do 18. 8. Kladné teplotní odchylky, vyskytující se po celé teplé pololetí, od dlouhodobých průměrů se převážně pohybovaly v rozmezí 1 až 2 °C, v červnu dokonce přesáhly 3 °C. Takovému vývoji podnebí vůbec neodpovídaly leden (odchylka činila +0,2 °) a únor (dokonce -2,7 °C). Obrat v teplotním režimu nastal koncem srpna a prakticky trval do závěru pyšelských oslav výročí 300 let jejich slavného povýšení na město (počasí ze 14. na 15. 9. bylo z celého měsíce nejchladnější, bohužel). Krátce nato až do dnů podzimní rovnodennosti se teplé počasí na několik dnů vrátilo (průměrná denní teplota 5 zářijových dnů, od 16. do 20. 9., o málo přesáhla 17 °C). Poté konečně nastoupil standardní chod počasí.

Suché období trvající od 16. 3. do 15. 8. je hodnoceno jako závažné, po dobu následujících zhruba 45 dnů (do 30. 9.) jako období kritického ohrožení. Po povodních v roce 2002 a téměř 100 % lednovému srážkovému úhrnu klesaly hladiny spodní vody do konce dubna k dlouhodobým průměrným teplotám. Ke zřetelně nepříznivému zlomu došlo v prvních červnových dnech. Od té doby je zaznamenáván pokles využitelné vody v přírodě. Ještě obecněji lze říci, že přetrvávající sucho letního období kvantitativně probíhalo v několika vlnách se dvěma výraznými vrcholy: první v červnu (kritické sucho postihovalo 47 % území ČR) a rozsáhlejší druhý v srpnu (53 % téhož území). Středočeský kraj (včetně naší lokality) patří společně se dvěma dalšími kraji k nejvíce postiženým oblastem v ČR. Vše jsme si u nás prodělali.

Ke krátkodobě působícím nebezpečným meteorologickým jevům, které se v naší lokalitě vyskytly, patří silný nárazovitý vítr o rychlosti přes 20 m.sec⁻¹ (na začátkem a konci ledna, v polovině března a srpna), náledí respektive ledovka (v polovině druhá a na začátku třetí lednové dekády, začátkem února a ještě i v polovině března), bouřky bez mimořádně negativních dopadů (např. v polovině května, 13., 22. a 23. července, 14. a 18. srpna a ještě 15. prosince v druhé polovině noci s nárazovitým větrem a prvním vydatnějším sněžením nadcházející nové zimy).

Důsledky teplotně extrémního roku 2003 měly řadu nepříznivých dopadů na kterákoli odvětví závisejících na přírodních podmínkách. Například oproti roku 2002 údajně poklesla sklizeň obilí o 10 %, brambor o 20 %, technické cukrovky o 15 %, sena o 10 % a kukuřice o 25 %. A samozřejmě by se dala snést celá řada dalších velice málo optimisticky laděných údajů.

RNDr. Miroslav Zeman

VÍTE ŽE ...

Poplatky za odvoz komunálního odpadu a prodej známek na popelnice bude zahájen v lednu 2005. Výše poplatku zůstává nezměněna, t.j. 450,- Kč za osobu, děti do 6ti let věku 200,- Kč, podnikatelé dle sepsané smlouvy. Zároveň lze zaplatit poplatky za psy za rok 2005 i hřbitovní poplatky.

Upozorňujeme, jak jsme již v minulých Pyšelských listech uvedli, že **poplatky za psy** byly rozhodnutím obecního zastupitelstva zvýšeny.

Po několika letech odmlčení se podařilo díky sbírce konané v r. 2003 zakoupit **rozhlasovou ústřednu** a umístit po obci první reproduktory obecního rozhlasu. Postupně, dle finančních možností, budeme ozvučovat další části obce včetně Zaječic, Kovářovic, Nové Vsi a Borové Lhoty. Děkujeme všem, kteří svými finančními dary přispěli k zakoupení nové techniky.

Obec Pyšely podala na Středočeský krajský úřad žádost o **dotaci na rekonstrukci budovy Pyšelského muzea**. Byla zpracována projektová dokumentace, vyřízena všechna stavební povolení. V případě obdržení dotace se muzeum dočká nejen nové střechy, nových rozvodů, ale i dalších prostor pro uložení exponátů.

Nejen Pyšely, ale i Čerčany, Benešov, Kamenice, Týnec nad Sázavou, Štířín, Jílové u Prahy a další města, městečka a vesnice okolo nás pořádají spoustu zajímavých akcí. Bližší informace získáte na: **OÚ Pyšely, Infocentrum Čerčany, www.cercany.cz, www.posazavi.com**

V Lobkovickém paláci na Hradčanech v Praze se koná výstava miniatur. Na této výstavě je obrázek hraběte Josefa Karla Halleweila z doby, kdy studoval na universitě v Praze. Výstava je otevřena do března mimo pondělí každý den.

Dáváme na vědomost, že dne 12. února 2005 bude se v Pyšelicích opět konat **Masopustní průvod**. Veškeré ostatní podrobnosti budou včas plakátovány.

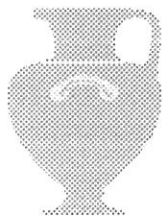
Máte-li chuť zúčastnit se coby maska, nebo pomoci s přípravami, hlase se u p. Renaty Šestákové.

Městský úřad Benešov, Odbor dopravy, oddělení dopravně správních agend oznamuje změnu adresy.

V lednu 2005 dojde k **přestěhování agend registru řidičů a registru vozidel MěÚ Benešov** z budovy „D“ ve Vlašimské ulici 906 na nové pracoviště v budově „B“ na Masarykově nám. č. 226 (bývalá budova banky)

Z důvodu stěhování bude oddělení dopravně správních agend v období od 3.1 do 7.1.2005 bez náhrady uzavřeno. Posledním úředním dnem ve Vlašimské ulici 906 bude čtvrtek 30.12.2004. Prvním úředním dnem na novém pracovišti na Masarykově nám. č. 226 bude pondělí 10.1.2005

INZERCE

Výroba a prodej keramiky

Užitková, dekorační, výroba na zakázku

Lucie Papírníková, Náměstí T.G.Masaryka č. 74, Pyšely

TEL: 323647088, MOBIL: 606504889

SPORT

Fotbal

1. kolo Kosořice – Pyšely 5 : 1 (1 : 1)

Ve velmi bouřlivém prostředí domácích fanoušků. Do utkání nováčků 1 A třídy lépe vstoupili domácí, ale Hromádka a Darmoš neuspěli. V 11. min. po chybě pyšelské obrany zavěsil Geus 1 : 0. Po té mohli skorovat Hrachovský a Truhelka – bez úspěchu. Ve 34.min. byl závar před domácí brankou a vlastní hráč si srazil míč do brány 1 : 1. Ve druhém poločase přišla černá třináctiminutovka pro Pyšely. Voleman na 2 : 1, Geus 3 : 1. Na dorážku Černého už Kudibal nestačil 4 : 1. Šance Pyšel Mil. Kulhavého, Truhelky a Hrachovského neměly gólové zakončení. Gólový koncert domácích zakončil v 81. min. po rohu Boháček na 5 : 1. Kosořice byly lepší, vyhrály zaslouženě. Z 15 střel daly 5 gólů, 3 x do brány a 7 x vedle. Pyšely 4 x do brány a 7 x vedle.

2. kolo – Pyšely – Libodřice 0 : 1 (0 : 1)

Zápas se hrál ve velmi rychlém tempu s oboustrannými útoky. V 10. a 17. min. šance Kadeřábka a Helmy šly vedle, Rak do brankáře. Vilímek vedle, Štěpán z malého vápna přes. Libodřice ve 45. min. po útoku po levé straně dal Mádle ze 16 m přízemní střelou k pravé tyči 0 : 1. Druhý poločas byl v náporu Pyšel – 62. min. Nitsche přes, Hrachovský do brankáře, Rak hlavou do břevna. Další šanci měl Khandl, proběhl po křídle a trefil tyč. Enormní snaha domácích vyšla na prázdno. Pyšely ze 17 střel 8 do brány a 9 vedle. Libodřice 1 gól, 9 x do brány a 3 x vedle.

3. kolo – Votice – Pyšely 2 : 1 (1 : 1)

V derby začaly lépe Pyšely. Ve 4. min. se ujaly vedení střelou Nitscheho přes hlavu do tyče a do brány 0 : 1. Další minuty obě mužstva bojovala ale nestřílela. V 31. min. byla odpískána sporná desítka na Pyšely z níž domácí vyrovnali Budilem 1 : 1. Ve druhém poločase Khandl trefil břevno. Vzápětí se totéž podařilo domácímu Bařhovi. V 55. min. měl šanci Štěpán sám před brankářem - nedal. Oboustranně se útočilo bez efektu. Prim měl rozhodčí v rozdávání žlutých karet hostům, domácím za stejné fauly nic. V 72. min. dlouhý centr hlavičkoval Kohout a Budil dal vítězný gól Votic 2 : 1. V závěru se tlačily Pyšely, snažily se o vyrovnání, ale rozhodčí písal pro Votice. Domáci z 10 střel dali dva góly, 3 x do brány a 5 x vedle. Pyšely z 12 střel daly 1 gól, 6 x do brány a 5 x vedle.

4. kolo – Pyšely – Jesenice 2 : 0 (1 : 0)

Ve druhé min. měl gólovou šanci Rak, dal z malého vápna hlavou vedle. V 15. min. po útoku Mil. Kulhavý a Truhelka dal Nitsche k pravé tyči 1 : 0. Pyšely útočily a střídaly. Páša 3x, Vilímek, Khandl, Mil. Kulhavý vedle nebo přes. Po poločase v 50 min. hostující Kratochvíl vystřelil z malého vápna přes. Za tři min. po nahrávce od Hrachovského dal Páša hlavou na

2 : 0. V 73. min. měl tutovku hostující Michal, jeho střela byla sražena na roh. V 75. min. opět ve 100 % šanci Páša, jeho střelu kryl brankář. V posledních minutách se vyznamenal Kudibal, když tvrdou střelou ze skrumáže vyrazil na roh. Pyšely z 19 střel daly 2 góly, 7 x do brány a 12 x vedle. Jesenice ze 13 střel 5 x do brány a 8 x vedle. Domáci získali první 3 body.

5. kolo Sibiřina – Pyšely 1 : 10 (1 : 4)

Klub, který sestoupil z divize dobře začal. Ve 13. min. po rohu dal Jón hlavou na 1 : 0. Za 2. min. Hrachovský střelil do tyče a odražený míč Vilímek dorazil na 1 : 1. Pyšely začaly svůj brankostroj. Ve 29. min. Nitsche ze skrumáže 1 : 2. Za 3 min. Hrachovský na 1 : 3. Ve 45.min. Khandl hlavou na 1 : 4. 3 min. po poločase Páša z velkého vápna na 1 : 5. V 59. min. Khandl přihrál Hrachovskému na 1 : 6. V 61. min. byl ve vápně faulován Štěpán. Následný pokutový kop Václav Kulhavý proměnil na 1 : 7. Za 1 minutu Hrachovský na 1 : 8. V 67 min. Sibiřina nastřelila břevno. V 79. min. proběhl Hrachovský po křídle přihrál Kadeřábekovi a ten dal na 1 : 9. Nakonec sám Hrachovský zakončil na 1 : 10. Sibiřina z 8 střel dala 1 gól, 5 x do brány a 2 x vedle. Pyšely ze 16 střel 10 gólů, 2 x do brány a 4 x vedle.

6. kolo Sadská – Pyšely 1 : 0 (0 : 0)

Bylo to minimálně remízové utkání. Domáci svou jedinou šanci proměnili v 65. min. Neaguem na 1 : 0. Co byla platná převaha Pyšel, když tam nebyl jediný, kdo by dal gól. V 56. min. Nitscheho tutovku zahodil Páša. V 58. min. podržel Pyšely Kudibal. V 64. min. Sadská střídala, na hřiště šel Neagu a ten 1. min. po vystřídání dal jediný gól. V 67. min. zahodil tutovou šanci Kadeřábek. Za 1 min. pak Nitsche. Pyšely útočily do 10ti bránících hráčů výhru ubránili. Sadská střelila 11 x, z toho 1 gól, 3 x do brány a 7 x vedle. Pyšely 12 x, 5 x do brány a 7 x vedle.

7. kolo – Pyšely – Rožďalovice 4 : 2 (2 : 2)

Domáci bojovali a získali zasloužené 3 body. V 9. min. po útoku Vilímek – Hrachovský – se kopal roh. Z něho Khandl prodloužil na Kondáše a ten hlavou dal na 1 : 0. V 15. min. domácí obránce udělal fatální chybu – při odkopu minul míč. Za ním stojící Kandrác vyrovnal na 1:1. Ve 24. min. měl hostující Barták 100 % šanci, ale Kudibal podržel své mužstvo. Ve 34. min. proběhl po pravém křídle Kadeřábek, přihrál Khandlovi na 2 : 1. Bohužel za 1 min. Kandrác vyrovnal na 2 : 2. Po přestávce domácí útočili a bojovali o výhru. V 66. min. Kadeřábek zvýšil na 3 : 2. V 74. min. Štěpán upravil na 4 : 2. Další šanci neproměnil v 87. min. Hrachovský. V 92. min. dal Páša gól. Nebyl uznán pro ofsajd. Pyšely kopaly 18 střel, z toho 4 góly, 7 x do branky a 7 x vedle. Rožďalovice 9 střel, 2 góly, 4 x do brány a 3 x vedle. Domáci po 7. kole měli 9 bodů.

8. kolo – Benátky – Pyšely 1 : 1 (1 : 1)

Pyšely jely do Benátek vyhrát. Od počátku střídaly, ale nic se neujalo. Domáci poprvé vystřelili až v 10. min. Ve 13. min. měli šanci, když míč před prázdnou bránou Pyšel vykopel Helma. Dalších pět minut byla střelnice před Benátskou bránou. Ve 20. min. konečně Kadeřábek zavěsil na 1 : 0. za 3 min. opět Kadeřábek proběhl po křídle, ale střelil vedle. Ve 30. min. domácí kopali roh a z něho Bohdan vyrovnal na 1 : 1. Po poločase Pyšely viditelně zrychlily hru. Po křídle suverénně probíhal Hrachovský. Nabídl šanci Drahotovi, 3 x Kadeřábkovi, Kondrášovi, V. Kulhavému. Domáci obrana stačila míč odkopnout. V 77. min. měl tutovku Vilímek, dokázal z malého vápna překopnout prázdnou bránu. V 83. min. ho napodobil Kadeřábek. Závěr zápasu byl velmi nervující, ale nic se nezměnilo. V Benátkách byl zraněn Helma, který 4 zápasy přestal hrát. Domáci střídali 9x, z toho 1 gól, 4 x do brány a 4 x vedle. Pyšely 13 střel, z toho 1 gól, 3 x do brány a 9x vedle.

9. kolo – Pyšely – Stará Boleslav 0 : 2 (0:1)

Oboustranně velmi rychlý fotbal. Prvních 20 min. měli převahu domácí Nitsche, Štěpán, Khandl, Rak – nic nevytěžili. Ve 20. min. Nitsche před útočícím hráčem rozpažil a rozhodčí nepochopitelně odpískal za to desítku. Tu bezpečně proměnil Ježek 0:1. Ve 30. min. Nitsche za nepískaný faul na něj oplácel, dostal červenou a šel ven. I v deseti ohrožovali domácí branku soupeře, ale žádná střela se neujala. Rozhodčí řídil zápas jednostranně. Vilímek byl ve vápně hosti faulován, ale rozhodčí nic. Ve druhém poločase 2x neuspěl Drahot. V 62. min. hostující Palas prostřelil Kudibala z velkého vápna 0 : 2. Domáci ve snaze vyrovnat otevřeli hru. V 78. min. proběhl domácí obranou Vodák, ale ve vápně střelil vedle. V 83. min. měl na noze jasný gól Šňor, dal těsně vedle levé tyče. Boleslav mohla skorovat v 87. min. Rak střelu vykopel. Na konci zápasu byli diváci pobouřeni hrubým ovlivněním rozhodčími. Na jejich ochranu musela zasahovat pořadatelská služba. Pyšely střídaly 13x, 5x do brány, 8x vedle. Stará Boleslav 11x, 2 góly, 3x do brány, 6x vedle.

10. kolo – Uhlířské Janovice – Pyšely 4 : 0 (2:0)

Kuriosní situace rozhodly utkání pro domácí. Začátek patřil oběma mužstvům. Ve 13. min. se stal neuvěřitelný moment zápasu. Kudibal chytil v malém vápně míč, šel s ním k šestnáctce, aby jej vykopel. Asi 1,5 metru před čarou sudí odpískal trestný kop za delší držení míče, než je povolených 6 vteřin. Domáci Čapek při kopu tečoval zeď a bylo 1:0. Kudibal prý držel míč 8 vteřin. Od 24 do 32 min. měly převahu Pyšely. Střely Vilímka, Nitscheho, kryl brankař. Ve 33. min. domácí zahrávali pomyslný pokutový kop Čapkem. Kudibal míč vyrazil a obrana jej odkopla do autu. Po deseti vteřinách začal asistent rozhodčího mávat praporkem a po konzultaci hlavní rozhodčí Prislupský nechal desítku kopat znovu, že se Kudibal hnul z čáry dříve, než byl míč kopnut. Čapek zvýšil na 2:0. Ve druhém poločase v 68 min. Kudibal pozdě vyběhl. Domáci hráč byl u míče dříve, centroval jej před bránu a Svoboda do prázdné brány zvýšil na 3 : 0. Hlavní sudí přehléžel jasné fauly, zejména na Kadeřábka a Nitscheho. Závěr vyšel domácím. V 82. min. Debnár upravil na 4 : 0. Domáci střídali 10x, dali 4 góly, 5x do brány a 1 x mimo. Pyšely 12x, 6x do brány, 6x mimo.

11. kolo – Pyšely – Týnec 3 : 1 (1:0)

Okresní derby přineslo vyrovnané utkání. V 1 půli byly lepší Pyšely, ve druhé Týnec. Hosté neproměnili dobré šance. Ve 24. min. Drahot centroval z půle před branou, Páša dal hlavou Syslovi – svatyně – 1 : 0. Ve 49. min. Rak skluzem ze skrumáže 2:0. V 57. min. poslal Vavrek do předu Pateru, ten našel volného Januše 2 : 1. V 72. min. prošel od půle sám Páša a upravil stav na 3:1. Pyšely střídaly 17x. Daly 3 góly, 6x do brány, 8x vedle. Týnec 12x, 1 x gól, 7x do brány a 4x vedle. Počet bodů domácím stoupl na 13.

12. kolo Kosmonosy – Pyšely 3:0 (3:0)

Černá šestiminutovka pro Pyšely. Domáci začali nápořem. Hosté odpovídali střelami z dálky. V 25. min. prošel chybující obranou hosti Jílek a otevřel skóre utkání 1:0. Tentýž hráč zahrával trestný kop přes zeď. Kudibal si míč srazil do brány 2 : 0. Ve 31. min. na 3:0 zvýšil Marek po další chybě Kudibala. Ve druhém poločase Pyšely zlepšily svojí hru, střídaly, ale nedokázaly překonat brankaře. Po slabém výkonu odjely s tříbrankovou nadílkou. Kosmonosy vystřelily 11x, daly 3 góly, 6x do brány a 2x mimo. Pyšely 23x, 7x do brány a 16x mimo.

13. kolo Pyšely – Litol 1:3 (1:1)

Začátek patřil hostům. V 9. min. Kudibal vyběhl a Pavliš do prázdné brány 0:1. Ve 14. min. Rak prodloužil na Helmu, ten vyrovnal na 1:1. Ve 30. min. Truhelka dostal červenou za oplácení. Hosté převzali otěže zápasu. Po změně stran chyboval Kudibal, toho využil Matějka na 1:2. V 59. min. Šemberk na 1:3.

Pyšely střídaly 10x, 1 gól, 6x do brány, 3x vedle.

Litol střídala 11x, 3 góly, 7x do brány a 3 x vedle.

SK Pyšely po podzimní části 2004 – 2005 skončily v 1. A třídě skupině B se 13 body na 12 místě.

Střelci gólů v mistráčkách:

Hrachovský 4x, Nitsche, Páša, Kadeřábek 3x, Khandl 2x, M. Kulhavý V. Kulhavý, Vilímek, Kondáš, Štěpán, Rak, Helma 1 x

Jiří Hruška